

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATTKunst består,
ukunst forgår
HAUK

DAGENS SUKK

Kan vi få til et nasjonalt mål om 10 prosent av BNP fra industrien i Norge?

Industrireiseing

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG MYNT

Handelsbalansen for varer til Fastlands-Norge fortsetter sin forverring. Til og med november var den minus 234 milliarder, mens den for hele fjoråret var 243 milliarder. Et negativt resultat på nærmere 260 milliarder for 2018 er sannsynlig. Industriinvesteringene er fortsatt langt lavere enn før finanskrisen, da de lå på 30 milliarder – nå varierer de rundt 22 milliarder kroner, mens oljeinvesteringene igjen er på vei opp. Samtidig går det raskt bakover i vår gamle paradegren, andel sysselsatte i befolkningen (15-74 år). Den er falt med over fire prosent fra toppen i 2008 – med drøyt 71 prosent – og er nå på 67 prosent, med en ørliten vekst siste kvartal. Og denne lille økningen skjer i bygg og anlegg, tjenester og offentlig tjenesteyting – industrien er i null. Industriens andel av BNP i Norge er nå på rundt syv prosent, ned fra ti prosent ved årtusenskiftet. I EU ligger det på lag 17 prosent, og der er målsettingen å få industriandelen opp på 20 prosent.

Dessverre skjer det en løpende uthuling av økonomien utenfor petroleumssektoren, og vi er gått fra å være et industriland med olje, til et oljeland med industri. Å begynne en reell prosess med omstilling tilbake til større fastlandsproduksjon og bærekraftig handelsbalanse, er helt nødvendig for å unngå at Norge blir en rentenist-stat – med konge istedenfor sjeik.

Vi kan begynne med skattesystemet. Ved å trappe ned rentefradraget på 23 prosent, som i dag gjør at alle kan ta opp 23 prosent høyere lån, vil vi ta ned temperaturen i eiendomsmarkedet, inkludert fritidsboliger. Da vil andre investeringer (som industri) bli mer aktuelt, og vi kan ta ned dagens overinvestering i eiendomsmarkedet. Rentefradraget er også mest fordelaktig for de med høye lån, som har handlefrihet til å kjøpe mer eiendom for å være med på prisveksten. I tillegg bør det innføres eierskapsbegrensninger på antall boliger i byene, slik at store kapitaleiere må bruke penger i andre sektorer. Da vil antall kjøpere minske, samtidig som verdien av tomtene til blant annet bynær industri vil falle. Gevinsten av å avvikle slik industri vil også bli mindre.

Pengene som spares fra rentefradraget (rundt 25 milliarder) kan så brukes

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS, KNUTIVAS@GMAIL.COM

til å lette avgifter for folk flest, øke avskrivninger på investeringer og maskiner, senke skatten videre på arbeidende kapital og lette eiendomsskatt på nystartet næring. Å fjerne avgifter hjelper de med dårligst råd mest, fordi avgiftene er de samme uavhengig av inntekt.

Det er lite langsiktig industrikapital i Fastlands-Norge, og en industriell låneordning for å bygge større industri-anlegg er nødvendig for å få risikokapital. Denne, sammen med egenkapital og bidrag fra Fornybarfondet, bør da kan utløse støtte fra Enova til nye industri-anlegg. Reglene for Enova bør gjennomgås for å fremme norsk industriproduksjon. Det nye Fornybarfondet må forbedres

«Vi er gått fra å være et industriland med olje, til et oljeland med industri»

slik at det kan jobbe med statlige selskap og ta dominerende eierandeler i nye bedrifter, noe det ikke har anledning til i dag.

De store pengene over statsbudsjettet, som det virkelig er viktig å få god industrieffekt av, er knyttet til energi-produksjon, energiforsyning og samferdsel. Oppsiktsvekkende nok satses på det på landvind i Norge, der vi verken har patentene, produksjonen eller kapitalen. I tillegg bygger dette helt unødvendig ned norsk natur. Til alt

overmål trenger vi ikke kraften i landet heller. Havvind derimot, der vi har industrien, håndteringsbåtene og kapitalen (Equinor), må til Skottland for å utvikles. Dette er å skyte seg selv i foten: hvorfor ikke elektrifisere sokkelen med havvind fra en helnorsk verdikjede?

Samtidig skjer det en voldsom debatt om fergefritt vestland, til tross for at vi har ledende miljøer på skipsbygging, automatisering og batteriproduksjon. Til en brøkdel av prisen for broer og tunneler kan vi forbedre fjordkryssingene og utvikle norsk industri, som også er internasjonalt konkurransedyktig.

Ti år etter finanskrisen er det klart at Norge ikke er omstilt. Husholdningene forgjeldes fortsatt, de store samferdsel- og vindkraftsatsingene svekker handelsbalansen og norske teknologiløsninger motarbeides i samferdsel- og energisektoren. Men når underskuddet på handelsbalansen finansieres av oljeeksporten og underskuddet på statsbudsjettet dekkes av oljefondet, må det kanskje bli slik? La oss få et mål om 10 prosent av BNP fra industri i 2025 – for å unngå at vi overtid blir et de facto sjeikdomme.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse
christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Rune Skarstein, Chr. Anton Smedshaug, Ebba Boye og Marie Sneve Martinussen skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

Liten og nett

En leser merker seg at Bergens Tidende beskriver hvordan «Knut Arild Hareide kommer byksende gjennom korridoren på Stortinget, balanserende på et pappkrus kaffe.»

Vel er han kanskje liten, men ikke så liten.

Mye vil ha mer

Dagbladet.no svikter aldri når det gjelder å de store sensasjonene. Jonah (48) forteller om «Mitt liv med verdens største penis», og på samme forside bringer avisa oss «Norske 'Barbie-mamma'», som «Skal få fansen til å sponse Norges største pupper».

Vi spør at nyhetsåret 2019 vil by på dypdykk inn i det allmennmenneskelige temaet verdens største rumpe.

Stort spørsmål

Dårlig taper

Firda slår alarm om det krypende bridge-miljøet i Sunnfjord. Bridge-spilleren Helge sier til avisa: «Normalt sett skulle det ha vore minst tretti par her».

Vi tror vi sitter på løsningen. Det er kun mulig med tretten stikk i bridge.

Ekkokammer

Skuespiller «Ragnhild Gudbrandsen har stått på scenen alene og sunget duett med seg selv», skriver Bergens Tidende.

Her i avisa foretrekker vi også å ta de store debattene utelukkende med oss selv.

Sparringpartner

Pass på

Nettavisen oppsummerer nyhetsåret med de mest leste sakene for 2018: «Kristine (18) ble filmet gjennom et nøkkelhull mens hun hadde sex» etterfulgt av «– Derfor skal du aldri sove med vinduet åpent».

Visstnok skal det her dreie seg om to forskjellige saker.

teppet@klassekampen.no